

INGENIUM

Empowering competencies

Puuttuminen on välittämistä – Ei kaikelle väkivallalle kasvatuksessa ja koulutuksessa

Pohjois-Savon hyvinvointialueen koulutus 30.11.2023

Riina Länsikallio, LitM

Kohtaaminen on välittämistä ja aina tarvittaessa myös puuttumista

Lapsi ja nuori hakee turvaa ja rajoja.

- Struktuurit, hyvin yksinkertaisiltakin tuntuvat asiat ovat tärkeitä.
- Järjestyssääntöjen ja seuraamuskäytänteiden toteuttaminen kirjatuksi oleellista (ns. opettajien ja muiden ammattilaisten yhteinen linja).

Johdonmukaisuus kaikkeen toimintaan on oleellista, on kyse sitten kiusaamisesta, väkivallasta tai päihteisiin liittyvästä, tunnistamisesta ja puuttumisesta.

Kotien johdonmukaisen kasvatustyön työn tukeminen.

Muista! Puuttumattomuus on laiminlyönti ja siten henkistä väkivaltaa.

Turvallisuuden edistäminen opetusosalalla : Edusafe-projektin loppuraportti (2018)

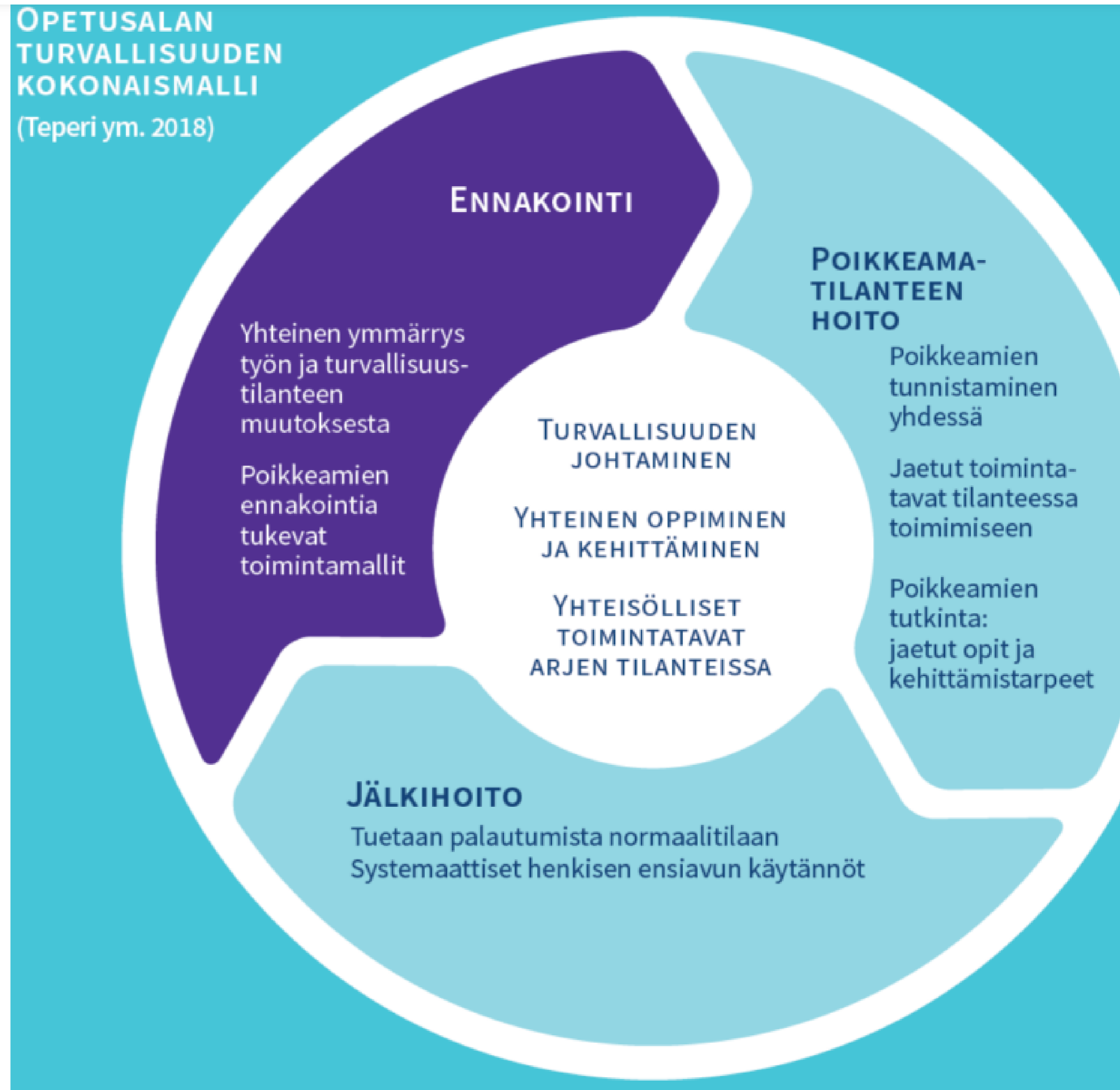
<https://www.julkari.fi/handle/10024/136842>

Stop väkivallalle kouluissa ja päiväkodeissa (2015): Väkivaltatilanteiden ilmoitus- ja käsittelylomakkeiden kehittäminen

<https://www.julkari.fi/handle/10024/131467>

RINNALLA pedagogiset menetelmät ja toimintatavat (=huomaa hyvä)

OPETUSALAN TURVALLISUUDEN KOKONAISMALLI (Teperi ym. 2018)

Kuva 26 Opetusalan turvallisuuden hallintaan laadittu kokonaismalli

Mitä kuuluu turvalliseen kouluun?

Opetuksen järjestäjän opetussuunnitelma ja lv-suunnitelma sekä opiskeluhuoltosuunnitelma

Turvallinen rakennus ja piha (RT-kortisto ohjaa suunnittelijoita)

- Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjeet, tieto tilassa samanaikaisesti sallittujen henkilöiden enimmäismääristä, pääpiirustukset

Turvallisuussuunnitelma

- Pelastussuunnitelma (kiinteistökohtainen) sis. varautumisen ja mm. palo- ja pelastustilanteet sekä tarvittaessa poistumisturvallisuusselvitys
- Ohjeet työn turvallisuuteen, hälytys-, turvallisuus- ja pelastusvälineet sekä ohjeet niihin
- Toimintasuunnitelma äkillisiä kriisejä sekä uhka- ja vaaratilanteita varten

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä ohjeet niihin puuttumiseen

Suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Kelpoiset rehtorit ja opettajat sekä ammattitaitoinen henkilöstö kokonaisuudessaan

Järjestyssäännöt (tai muut sovellettavat järj. määräykset)

Henkilöstön konkreettinen perehdytysohjelma tms., jossa turvallisuus selkeästi ja monipuolisesti mukana

Mitä tietoja tarvitaan turvallisen koulun saavuttamiseen?

- poikkeamatilannetiedot: väkivalta-, uhka- ja kiusaamistapausten määrä ja laatu, tapaturmien määrä ja laatu, poissaolojen määrä ja laatu
- kouluterveyskyselyn tulokset (tms.) ja johtopäätökset
- luotettavat henkilöstöä koskevien selvitysten/kyselyjen tulokset ja johtopäätökset
- kolmen vuoden välein tehtävä monialainen oppilaitosympäristön, terveellisyyden, turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset
- työpaikkaselvitys
- muun oleskelutilan tarkastuspöytäkirja (terveydensuojelu)
- työn ja työympäristön haitta- ja vaaratekijöiden selvitys ja arviointi

Lisäksi koulu voi hyödyntää kuntatason tietoja:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyvät selvitykset ja tiedot
- tupakkalain valvontasuunnitelma ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelma
- terveydensuojelun valvontasuunnitelma
- työterveyshuollon toimintasuunnitelma ja päihdeohjelma
- työsuojelun toimintaohjelma
- yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelmatyö

Oppilaan velvollisuudet kirjoitettu lainsäädäntöön

Lapset, oppilaat ja opiskelijat eivät toiminnallaan saa vaarantaa toistensa, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden on käytäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä.

Oppilaan/opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käytäydyttävä asiallisesti järjestyssääntöjen edellyttämällä tavalla.

Opettajien ja rehtoreiden velvollisuudet

Opettaja vastaa kunkin lapsi-, oppilas- ja opiskelijaryhmän **turvallisuudesta ja hyvinvoinnista opettaessaan ryhmää, ja siirryttäessä oppimisympäristöstä toiseen.**

Rehtori/johtaja vastaa työpäivän turvallisuudesta ja hyvinvoinnista yhdessä opettajien ja muun henkilöstön kanssa.

1.8.2022 alkaen:

- **Opettajalla ja rehtorilla velvoite ilmoittaa oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja kohteena olevan huoltajalle**
- **Oppilas ohjattava opiskeluhuoltopalveluihin tarpeen mukaisesti. Opetuksen järjestäjän kuvattavat toimintatavat kohteena tai tekijänä olleen oppilaan ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin.**
- **Yhteistyö huoltajien kanssa olennaista**
 - *Tehokkaimmin kiusaaminen ja väkivalta päättyy, kun huoltajat ovat varhain mukana.*

Mitä koulussa tulee tehdä turvallisuuden varmistamiseksi?

”Opetuksen järjestäjältä vaaditaan **turvallisuuden varmistamiseksi:**

- **suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua, yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa sekä henkilöstön ja opiskeluhuoltopalveluiden perehdyttämistä toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa**
- **toimenpiteet väkivallan, häirinnän ja kiusaamisen ehkäisemiseksi**
- **toimenpiteet väkivallan, häirinnän ja kiusaamisen esiintyvyyden seuraamiseksi ja tilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan käytänteet”**

Muistettava myös:

- **Paikallinen viranomaisyhteistyö ja opettajan sekä rehtorin ilmoitusvelvollisuudet ja –oikeudet sosiaalihuoltoon, lastensuojeluun ja poliisille (näissä ei muutoksia aiempiin)**
- **Vanhemmilla/huoltajilla velvollisuus huolehtia siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua**

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

- Ohjausjärjestelmä: perusopetuslaki ja –asetus, VnA:t, ops:n perusteet, **paikallinen ops (strateginen ja pedagoginen työkalu) ja lukuvuosisuunnitelma**
- OPS liittyy **lasten ja nuorten kunnan hyvinvointisuunnitelmaan**

”Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle.”

- ”Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se **edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä**. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava **lapsen etu**. Opetuksessa tulee olla **yhteistyössä kotien kanssa**.”
- ”Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.”
- ”Opetukseen osallistuvalla on oikeus **turvalliseen opiskeluympäristöön**.”

- ”Suomen perustuslain ja YVL:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan **eikä syrjiä** sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, **poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.**”

Huom! Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

- ”Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on **sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen.**”

- Huom! Myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

- ”Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon **opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset** sekä mm. **turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset**, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien **rikostaustan selvittämistä** ohjaavat määräykset.”

- Otettava huomioon myös kv-sopimukset

Ei kaikelle väkivallalle – kokonaisuus (julkistettu tammikuussa 2023)

Tehty Opetushallituksessa laajassa yhteistyössä OKM, STM, THL, Lapsistrategia, Poliisihallitus, järjestöt, opetuksen järjestäjät, rehtorit jne.

<https://www.oph.fi/fi/ei-kaikelle-vakivallalle>

Toimi kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

The screenshot shows the website header with the logo of the Finnish Education Administration (OPETUSHALLITUS UTBILDNINGSTYRELSEN) and navigation menus. The main content area features a large blue-tinted image of a young girl sitting on a bench. The title 'Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen' is prominently displayed. Below the title, there is a paragraph of text explaining the importance of addressing bullying, harassment, discrimination, and violence. At the bottom right, there is a call to action: 'Tunnista ja puutu kiusaamiseen ja väkivaltaan, sekä syrjintään ja häirintään'. The page also includes a search bar and a language selector set to 'Suomeksi'.

Sisältää
varhaiskasvatuksesta toiselle
asteelle ennaltaehkäisyyn ja
puuttumiseen ohjeita, sekä
toimintamalleja erityisesti:
- alan ammattilaisille ja
- huoltajille

Sivusto on suomeksi ja ruotsiksi
sekä iso osa materiaalista myös
muilla kielillä.

Toimi kiusaamista, häirintää,
syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

Kiusaaminen

Kiusaamisen määrittely ja lainsäädäntö

Kiusaamisen yleisyys lasten ja nuorten kokemana

Kiusaamisen tunnistaminen ja puuttumisen keinot

Kiusaamisen ehkäiseminen ja turvallisuutta edistävät toimintamallit

Väkivalta

Väkivallan määrittely ja lainsäädäntö

Väkivallan yleisyys lasten ja nuorten kokemana

Väkivallan tunnistaminen ja puuttumisen keinot

Väkivallan ehkäiseminen ja turvallisuutta edistävät toimintamallit

15 lyhytvideota KHSV- teemoista

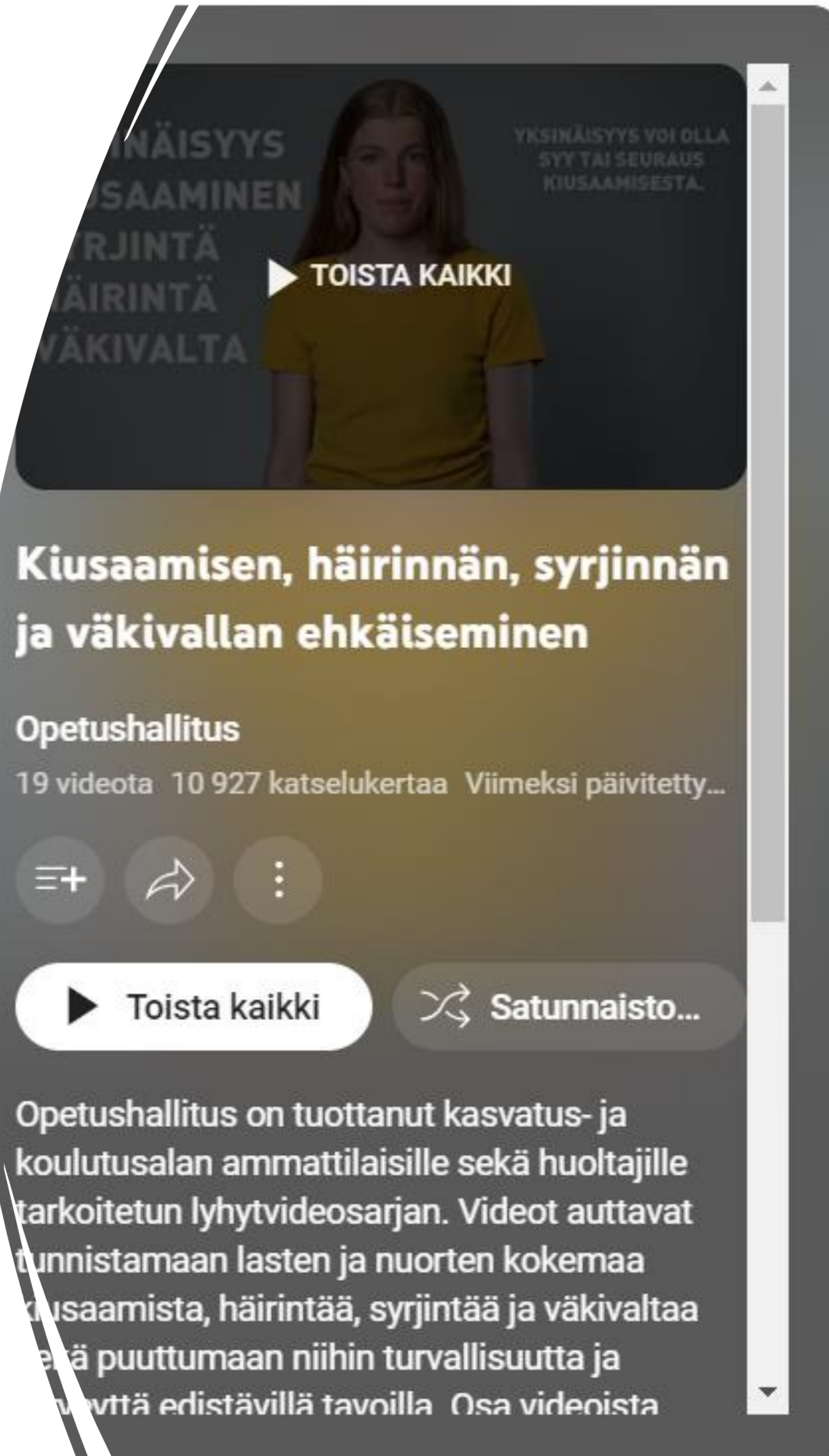
Suora linkki:

https://www.youtube.com/playlist?list=PLsBm4tVhwD2E_CtDxK87_03Bhf73JnU9y

Kohderyhmät jokaisessa videossa

Videoiden kestot 2,5 – 7 min

Soveltuvat hyvin esim. vanhempainiltojen alustukseksi ja ys-ajalle. Osa videoista sopii myös harkiten eri oppiaineiden tunneille (kuten terveystieto).

The screenshot shows a YouTube video player interface. The video title is "Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen" (Prevention of bullying, harassment, discrimination and violence). The channel is "Opetushallitus" (Ministry of Education). The video has 19 videos in the playlist, 10,927 views, and was last updated... The video player shows a woman in a yellow shirt. Below the video, there are controls for "Toista kaikki" (Play all) and "Satunnaisto..." (Shuffle...). The video description starts with "Opetushallitus on tuottanut kasvatus- ja koulutusalan ammattilaisille sekä huoltajille tarkoitetun lyhytvideosarjan. Videot auttavat tunnistamaan lasten ja nuorten kokemaa kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttumaan niihin turvallisuutta ja... edistävillä tavoilla. Osa videnista..."

- 1 **YKSINÄISYYS
KIUSAAMINEN
SYRJINTÄ
HÄIRINTÄ
VÄKIVALTA** **2.30** **Tunne**
Opetush
- 2 **5.48** **Tunnis**
Opetush
- 3 **4.57** **Kiusaa**
Opetush
- 4 **5.18** **Vuorov**
Opetush
- 5 **5.02** **Huom**
Opetush
- 6 **15** **Nuorte**
Opetush

Esitteet ja ohjeet

Liite koulutussopimukseen/oppisopimukseen kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja ...

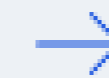
WWW.OPH.FI

Malliliite on tarkoitettu ammatillisen koulutuksen työssä oppimiseen liittyvien sopimusten tekemiseen. Kiusaaminen, häirintä, syrjintä ja väkivalta ovat työssä oppimisen paikoilla yksiselitteisesti kiellettyjä. Ohjeet on saatavilla ruotsiksi.

Ohjeet ammatillisen ja lukiokoulutuksen opiskelijoille seksuaalisen häirinnän j...

Esite on tarkoitettu opiskelijoille ja myös koulutuksen ammattilaisille seksuaalisen häirinnän ja väkivallan tunnistamiseen, niihin puuttumiseen ja ehkäisemiseen. Esite on saatavilla suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, pohjoissaameksi, inarinsaameksi, koltansaameksi sekä venäjäksi, arabiaksi, somaliksi, kurdiksi ja farsiksi. Yhdessä esitteen kanssa on myös julkaistu lyhyempi juliste, joka on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Esitteet ja ohjeet

- myös esihenkilöille

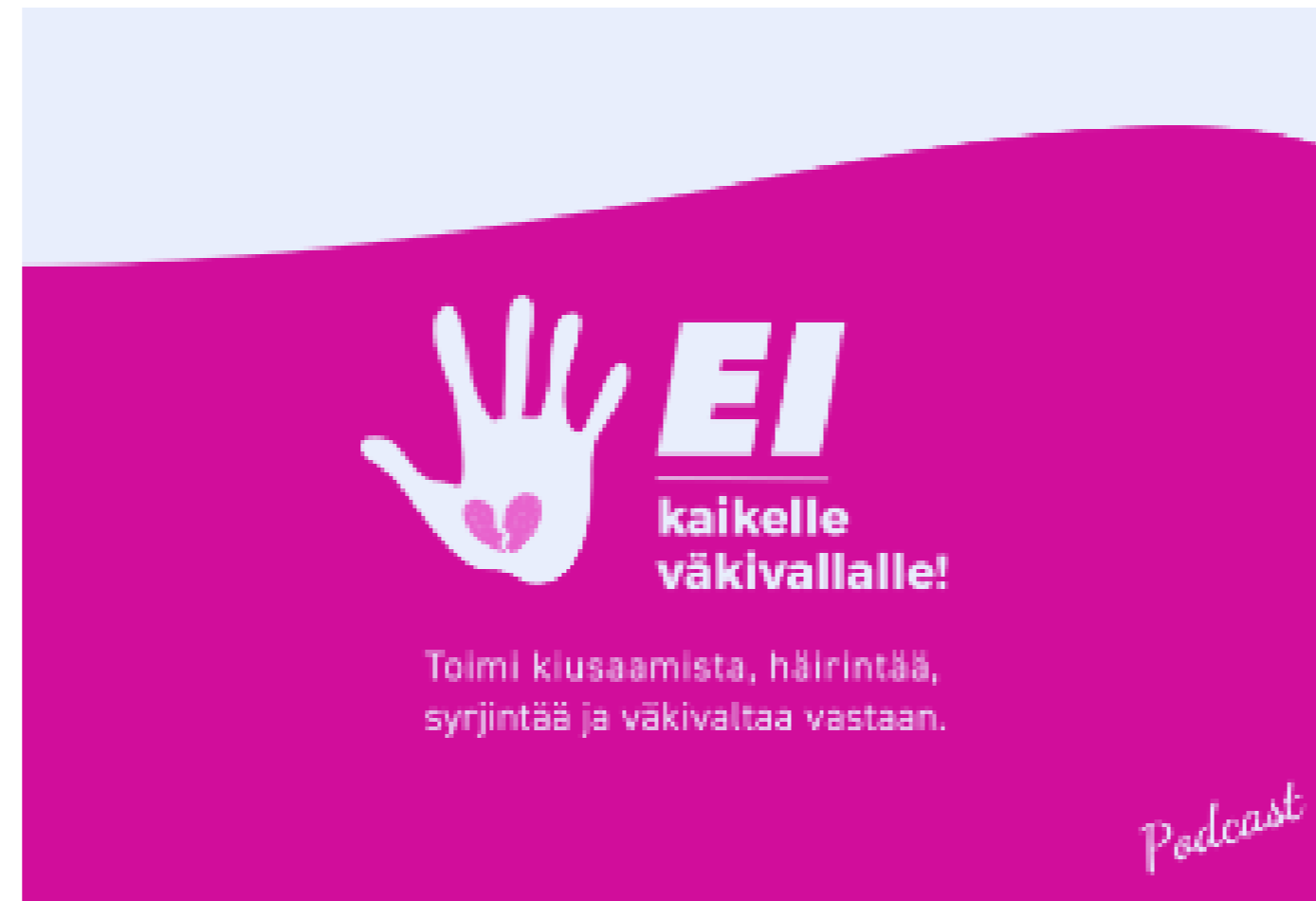
Podcastit

Lapselle yksinäisyys voi olla tuhoisaa →

YOUTU.BE

Podcastissa keskustellaan siitä, miten peruskoulun 1.-6. luokkalaisten kokema yksinäisyys ilmenee ja mitkä ovat yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemusten vaikutukset. Kuulet myös, mitkä ovat tehokkaimmat keinot ehkäistä ja vähentää yksinäisyyttä. Vieraana yksinäisyystutkija ja professori Niina Junntila. Jakso on suunnattu luokanopettajille ja rehtoreille, ja muille lasten kanssa työskenteleville ammattilaisille sekä lasten huoltajille.

Kuinka auttaa käytöshäiriöistä lasta? →

YOUTU.BE

Podcastissa keskustellaan siitä, mistä lapsen käytöshäiriö voi johtua, miten kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaiset ja lasten vanhemmat voivat parhaiten tukea arjessa käytöshäiriöistä lasta, ja millaista apua perheet voivat saada. Vieraana on ylilääkäri Leena Repokari. Jakso on suunnattu varhaiskasvatuksen ja peruskoulun opettajille ja johtajille sekä rehtorille, muille ammattilaisille sekä lasten huoltajille.

Vanhemmat mukaan yhteistyöhön →

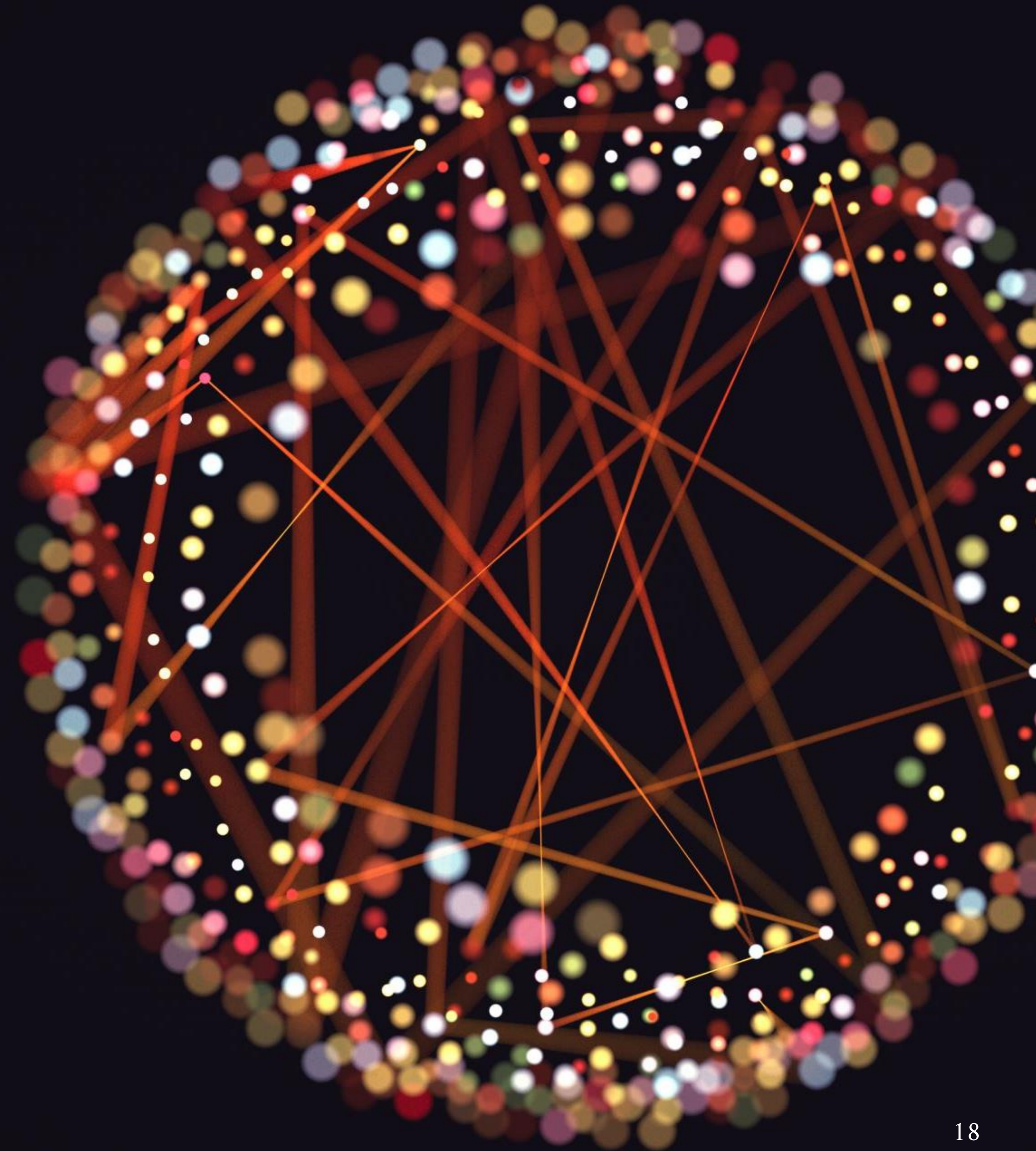
YOUTU.BE

Podcastissa keskustellaan siitä, miksi on tärkeää rakentaa yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja opiskelijoiden vanhempien välillä. Millaiset toimintamallit toimivat, jotta kodit saadaan mukaankiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa ehkäisevään työhön? Vieraina keskustelemassa yhteistyön asiantuntija Ville Koikkalainen ja koulutuspäällikkö Kirsi Lattu-Viljakka. Jakso on suunnattu ammatillisen koulutuksen opettajille, johtajille ja muille ammattilaisille, sekä opiskelijoiden vanhemmille.

Mikä tärkeintä turvallisudessa - mihin voin tosiasiallisesti vaikuttaa?

Piirrä oma vaikuttamisen kehä työtehtävien
näkökulmasta:

- Voin vaikuttaa ja päättää
- Voin vaikuttaa ja osin päättää
- Voin vaikuttaa ja en voi päättää
- En voi vaikuttaa ja en voi päättää

Tarvitaan muutosta – miten se tehdään?

Turvallisuuden edistäminen vaatii muutoksien suunnittelua, tekemistä ja muutokseen sitoutumista **ja osallistamista.**

Itse matka on tärkeä, sitä tehdään yhdessä ja määränpäättä on tarvittaessa tarkistettava.

Myös ”laitteistoa” on huollettava matkan aikana, ja varusteista huolehdittava.

Millaista turvallisuutta unelmoit ja miten sinne pääsee yksilönä ja yhteisönä?

Turvallisuutta kouluun! Muista että ammattitaitoinen puuttuminen on lapsen ja nuoren etu ja hänestä välittämistä. Puuttumattomuus on laiminlyönti.

Riina Länsikallio

riina.lansikallio@ingenium.fi

p. 050-3166446